

Egy életút stációi

Haris László fotóművész kiállítása

Bertha Bulcsú Művelődési Ház Galériája, Balatonyörök, 2016. VII. 9. – VIII. 31.

SZEMADÁM GYÖRGY

Negyvenöt éve annak, hogy egy gépészmérnök és egy állatkerti főápoló összebarátkozott. Egyikük fotózott, a másik festett, és mindketten abból a reménytelenül hazug, szürke világból próbálták magukat kiverekedni, amilyen a 60-as, 70-es évek Magyarországa volt akkor, s persze

HARIS LÁSZLÓ:
A torockószentgyörgyi vár, 2008

HARIS LÁSZLÓ:
Törvénytelen avantgarde, 1971

törvénytelenül kerültek olyan művésztszerekbe, amelyek hozzájuk hasonló lázadó szegénylegényekből álltak. Egyszóval *Haris László* és én kis idő elteltével már a hatalom, illetve a kultúrpolitika szemében afféle rossz fiúknak ítéltünk, amint erről jó néhány III/III-as dokumentum is tanúskodik. Nem sok jóra számíhattunk tehát.

Azt is tudni kell, hogy Haris László többnyire képzőművészekkel együtt állított ki. Egykor nem a nagy tekintélyű fotóművészek fogadták be maguk közé, hanem a képzőművészek. Akkor is, amikor meghívták a Csáji Attila által szervezett, ma már legendás és művészettörténeti jelentőségű Szüreenon-kiállításra s akkor is, amikor képzőművé-

HARIS LÁSZLÓ:
Homoródalmási önarckép Dénes Iboldyával, 2012

szek szavazták meg felvételét a Magyar Művészeti Akadémiába. (Egyébként a balatonyöröki kiállítás között az egyetlen fotós a sok festő között.)

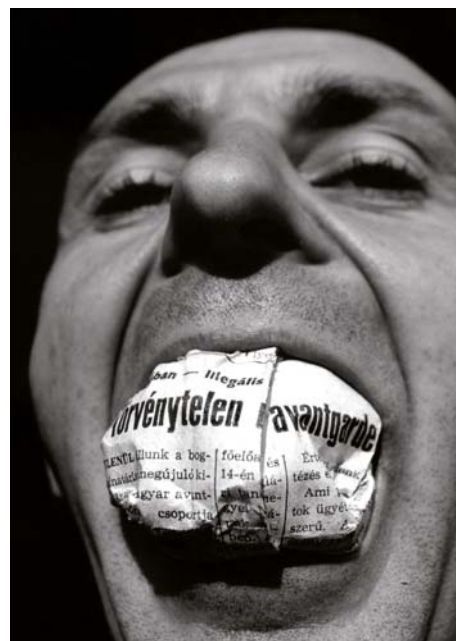
De mi történt közben? Különös módon számomra a válasz jól leolvasható a kiállítási anyag képeiről. Haris László ugyanis olyan műveket állított ki, amelyeknek a legrégebbi darabjai 1971–72-ben készültek, a legújabbak pedig néhány éve.

Ebben a kiállítóteremben

– Balatonyörökön, a Bertha Bulcsu Művelődési Házban – is két részre tagolódik a képek sora. A fentebb már általam „szürkére festett világnak” aposztrófált kor képei – stílusosan – fekete-fehér fotókból állnak, míg az újabbak színesek.

A meghívón is szerepel az a – Haris László művészetében emblematikusnak nevezhető – mű, amelyen egy újságpapírral betömött szájú férfarc látható. A kép története egy Horányi Barna – saját bevallása szerint is megrendelésre (utasításra) készült – cikkéből indul ki.

A szerző ugyanis 1971-ben publikálta a *Törvénytelen úton néhány avantgarde* című írását a Somogyi Néplapban, ami az első komoly támadás volt a Balatonboglári Kápolnatárlatok kiállítója ellen. A fotón az összegyűrt újságon csak a „Törvénytelen avantgarde” felirat olvas-

ható, s talán érdekes adalék lehet, hogy a művész, akinek a szájába tömték az újságpapírt, az a Molnár V. József néplélekrajz-kutató, aki az egyik boglári kiállító volt, s aki akkoriban képzőművészként volt elsősorban ismert.

Néhány képen a már említett állatkerti főápoló látható, aki mintha álmából (holtából?) támadna fel, hogy Atlaszként vegye a vállára a törött világ terhét. A fotók a Budapesti Állatkert műszakilájának a belsejében készültek, ami akkor lomraktárként üzemelt, s méltó szimbóluma lehetett annak a világnak, amelyben akkor éltünk.

Aztán egy olyan fotó következik, amelyet én barátságunk talán legszebb dokumentumaként tartok számon. Haris László ugyanis egykor a *Nagyító* című újság fotósa volt, s azt a feladatot kapta, hogy a címlapra valamilyen hajszáritóreklámot készítsen. Azt találta ki, hogy én szerepeljek a képen, amint egy oroslán sörényét szárítgatom. Azt mondtam neki, hogy részemről megoldható a feladat, de ő hol akar lenni? Erre azt válaszolta, hogy minél közelebből akarja megörökíteni a különleges eseményt, s megkérdezte, hogy bejöhöt-e velem az oroslán kifutójára. Meglepett a kérése, de elsősorban is azt éreztem mögöttem, hogy maximális bizalommal van irántam, s némi túlzással szólva akár az életét is rám bízta. Ez levett a lábamról, s el is készült a kép, méghozzá olyan körülmények között, hogy Haris László két-három méterre volt az egyik gondozottamtól, a fiatal, ereje teljében lévő, Szimba nevű hímoroszlántól.

Aztán egy újabb, furcsa „fotó-ikonoztáz” következik, amelyen közös barátunk, Dömötör László, költő, performer, képzőművész látható, aki az Előre álló(!)hajó, periférikus(!) sportcentrum(!) tulajdonosa volt régebben. Alkotói attitűdjéről sokat mondanak a fenti megnevezések. A kép címe: *Navigare necesse est*, azaz: Hajózni szükséges.

Igen! Valaha mindegyikünk ezt érezte, még akkor is, ha a hajó szemlátomást nem haladt, ha a periférián mozoghattunk csak, s a kultúra centrumába jutni csupán elérhetetlen vágy is volt.

A fekete-fehér képek közül talán a legkülönösebbik a *Jel és árnyék* című sorozat, ami egy kifésített drapéria árnyékának változásait rögzíti egy nap során, s amihez szorosan hozzátartozik egy Haris László által írt szöveg is, ami arról tanúskodik, hogy szerzője meglehetősen elmélyült a keleti filozófiák tanulmányozásában.

A főfalon látható színes önarcképek már azzal a – különösen Haris László által használt – újabb digitális technikával készültek, amelyek akár az idő folyamatábráinak is nevezhetők. E hosszú, horizontális kompozícióknak a térbeli ellentmondásai és – szó szerint – csavarjai nem csak különös látványt jelentenek, de megkérdőjelelik a fotográfia dokumentum értékének meghatározó voltát is.

Az önarcképek helyszíne hol másutt is lehetne, mint a Budapesti Állatkertben, és az úgynevezett „nyóckerben”, ami Haris László szűkebb pátriája. Alkotói habitusára igen jellemzőnek érzem azt a derűs, mindent megértő és megszipító attitűdöt, amivel belehelyezi magát ezekbe a terekbe, vagy ahogyan lefotózza a sivár, körfolyosós bérházban lakó gyerekeket.

Aztán főhajtás következik az első világháborús hősök előtt, mert Haris László olyan ember, aki nem csak a kötelező tiszteletadás miatt tartja egyik legfontosabb feladatunknak a múlt örökségének a megismerését. Bizonyos értelemben ezt tükrözik Erdélyben készült fotói is: a cigánykovács műhelye éppúgy, mint a népi tárgyakkal díszes enteriőr, amelyen a tulajdonos mellett ott van ő is, aki egész tartásával képes belehelyezkedni ebbe a világba.

Az eredeti látványt sajátosan átíró és azt az időtlenségbe emelő, *A torockószentgyörgyi vár* című képét pedig afféle

szenképként tartom számon, éppúgy, mint a Vizsolyi Biblia áhítatos és sokatmondó megjelenítését. Mint ahogy a bevezetőben jeleztem, egy olyan életút stációit láthatjuk itt, amelyik a dacos lázadástól az alázatos főhajtásig jutott el.

A balatonyöröki Bertha Bulcsú Művelődési Ház Galériájában július 9. – augusztus 31. között az idén is megrendezik Balatonyöröki Nyári Tárlatok eseménysorozatát. Szemadám György írása a Haris László-kiállítás július 9-i megnyitóján elmondott beszéd szerkesztett változata. A Haris-tárlatot Magyar József (július 23. – augusztus 4.), Végh András (augusztus 6–18.) és Szabados Árpád (augusztus 20–31.) festőművészek kiállításai követik.

HARIS LÁSZLÓ:
Navigare necesse est,
2006/2012

